

עקרונות הכתיבה

109

מאת: ריצ'רד גלסון
 תרגום: שמעון לוי
 בימוי: גדי רול
 תפאורה: אלי סיני
 תלבושות: ענת מסנר
 מוסיקה: אלדד לידור
 תאורה: אריאל אריאב

משתתפים:

ביל האואל: שרון כהן
 ארנסטו פיקו: גיל פרנק
 חוליו מונטרו: רוני בליץ
 אלברטו פאוזה: אריאל מורמן
 גורטון קווין: שמואל שילה
 הנס איינהורן: נחום שליט
 גבר כלא: מריו לרמן/סלבדור ברזילאי
 חייל: סלבדור ברזילאי

מנהל טכני: יואב מהרבני
 מנהל הצגה: שלמה לסרי
 עוזרת במאי: פגינה אמוסקר
 מנהל במה: משה הראל
 תפעול הצגה: דרור כץ
 רקויזיטור: ג'וני סולטן
 צילומים: יוכי לנג
 עיצוב גרפי: חשיבה גראפית
 בניית תפאורה: ש.א.א.
 תפירת תלבושות: משה מילשטיין
 איפור: אנה לוין
 הקלטות: אלדד לידור
 עריכת התוכניה: דורית חכם

המקום: אחת ממדינות אמריקה הלטינית

מערכה ראשונה: 1970

מערכה שנייה: 1985

פתוח: יורד הים

עברית: שמעון לוי

אז על עצמי אומר קטעי
 שירה, אחזור-ואספרי פיסות מקורותי,
 ואיך, בימי עונת ושעות תאניה קשות
 שלעתיים כה תכופות סבלתי, תמורים שלב דואב
 חי בם עד ועוד...

... ואיך באניות הרהבתי
 רדת אל משכנות הצער;
 גלגלי גלים גדולים שם אחוזני
 באימי משמרת לילה בחרטום האניה
 שהתקרבה סמוך אל הצוקים.

דברי לא שמעתי, רק נהימת הים,
 גליו הקרים. פעם שלחה בי זמרתו
 של הברבור המזמר. צעקה צרודה של ברוז הים
 וקרקור החרטומן מילאו מקום צחוקו של גבר.
 השחף שר במקום שיכר הדבש.

סופות מכות צוקים כבדי-עטרת, טוננית-המים
 מזדעקת חורה דרך נוצות-הקרח.
 לעתים תכופות העיט מצטווה.
 שום אח, שום רץ לא יוכל הבא מזור לגבר האומלל.

על המחזה

שמו המקורי של המחזה האמריקני הזה הוא לטיני טהור: Principia Scriptoriae והוא המקנה ליצירה זו הילת מכובדות שתפקע במהרה. כמו כן השם מרמז גם על עמדתו הנוסטאלגית-אירונית של המחזאי, ריצ'רד נלסון.

אחרי כמה וכמה מחזות כמו **פינקווי חור**, **ריפ ואן וינקל**, והריגתו של **יבלונסקי** שזיכו אותו במיליטות ובפרסים חשובים, נלסון כתב את **עקרונות הכתיבה** שהוצג לראשונה בניו יורק במארס 1986. המחזה מתוח כגשר על פער בין תרבויות, בין אומנות וביין פוליטיקה, בין נעורים לבין בגרות, בין אמונה ודקוה ובין התפכחות מרידה ובלתי נמנעת, ואפילו בין שני סוגים של שמאלנות - זו של מדכא וזו של מדוכא.

שנת 1970 חתמה תקופה סוערת אך אופטימית באמונה בעולם טוב יותר כרקע למחזה הכמעט דוקומנטארי הזה - תקופה של ילדי פרחים בצד מערבות פוליטית ומחוייבות חברתית, מרידות סטודנטים באירופה ושמאל חדש ואמריקנים המסרבים לשרת בוייטנאם ובחישה של חסי.איי.אי. בדרום אמריקה וועידת המפלגה הדמוקרטית בשיקאגו ב-1968 שפוצצה בידי מחוללי מהומות צעירים ונלהבים.

בתקופה זו עצמה ביל האואל, סטודנט וסופר מתחיל, ויקידו ארנסטו פיקו, בוגר קיימברידג' מוצאים עצמם בכלא דרום אמריקני בעוון הפצת כרוזים והשתתפות בהפגנה שמאלנית נגד המשטר. את שניהם מענים באכזריות. חמש עשרה שנה מאוחר יותר השניים נמשים שוב, הפעם מאחורי הקלעים של ועידת סופרים העוסקת בלחצים ותככים פוליטיים ולא רק בכיבודים ספרותיים או בדברי שירה ופרוזה. זוהי זירה נוספת למאבק הבין גושי. עתה מתנהל משא ומתן לשחרורם של סופר ששיתף פעולה עם המשטר הקודם ולעומתו אסיר פוליטי שכלל אינו סופר. בשנת 1985 יש פחות רומנטיקה ויותר ולחצים: התמימות מוחלפת בחישובי כדאיות ומחדש נבחנת הידידות בין יושבי תא הכלא שבעבר. המחזה שומר על נימה של ניכור ברכטיאני מכוון לא רק

בכתובות ובכותרות אלא גם במבנה: אין בו הבזק אחורנית אלא הבזק כאילו-קדימה - אגו, כופים, חוזרים אל תא הכלא של ארנסטו ושל ביל מבחינה פסיכולוגית המחזה עוסק באבדן התום ובהתנגרות המתפכחת. כביכול הופכים החרוזים והפרחים - זאיתם עינויי הגוף שסבלו השניים בכלא - לחליפות ולתיקי גיימס בונד. נלסון בודק מה נותר מהלהט המחפכני, כיצד הוא מתועל ומנווט היום. מבחינה חברתית המחזה מטפל ביחסי הניצול ההדדיים השוררים בין עקרונותיה של אומנות הכתיבה ובין הנסיבות הפוליטיות שבין וכתבות ונקראות ומערכות יצירות. וגם יצירה זו עצמה.

דאי, המחזאי אוהד את שתי הדמויות הראשיות גם כאשר הוא הופך אותן משניות לזמן מה ואינו נמנע מללעוג להם, קצת. וגם לנו - בימים שסופרים מסויימים באים או לא באים לחגיגות הארבעים של מדינת ישראל ועשרים ואחת שנה לכיבוש.

ד"ר שמעון לוי

תאריך הצגה ראשונה 4.6.88

משך ההצגה כשעתיים

כולל הפסקה

גבוא אפריל במקדק רבינו
לפלח הרב מרס עדי שן שיו
וכל עורקי עפר רחץ בלשד
שמהו קל ציץ שדה ילד
מתוך:
סימוני קנטרברי לציור
בתרגומו של שמעון זנדבנק

שרון כהן

בוגר בית-ספר למשחק בית-צבי 1987. השתתף בסרט **פעמי בנרות 80** בתפקיד שרון, בסדרה דרמטית בטלוויזיה **חדר מורים** בתפקיד מוליס ובהצגות ילדים. מופע בתיאטרון באר-שבע בהצגות **ברוז הפרא ומותו של סוכן**.

גיל פרנק

בוגר בית-ספר למשחק בית-צבי 1987. משתתף כיום בהצגות **יתומים** בבית לסין בתפקיד פיליפ ובמי **תהום** בתיאטרון החאן בתפקיד אברם. זהו תפקידו הראשון בתיאטרון באר-שבע.

רני בליץ

בוגר בית-צבי 1984. בתיאטרון הקאמרי שיחק בהצגות: **מידה כנגד מידה, וולטה צרפתית, כולם רוצים לחיות**. בתיאטרון לילדים ולנוער סינבד וחנה סנש. בתיאטרון הספריה **כאילו בחלום, התור**. בתיאטרון הסימטה: **ארבע כסות תה וחצי כוס מים**. השתתף בסרטי הקולנוע: **אסקימו לימון 7**, אגדת ילדים - **נסיך צמרדע**. משחק בתיאטרון באר-שבע בהצגות **אילוף הסוררת וברוז הפרא**.

אריאל פורמן

החל דרכו בתיאטרון החמאם במגילה. שיחק 5 שנים בתיאטרון אוהל: **הכתובה, ריצרד השלישי, הצמא והרעב ועוד**. בתיאטרון גורא גודיק בכר על הנג ובשבע שנות משחק בתיאטרון הבימה השתתף בין היתר בהצגות: **פריגוס, הכל יחסי, משחק החלומות, בן ערובה, צוואתו של כלב**. כמו כן שיחק ב: **הלילה ה-12, אגדות מיערות וינה ואופרות הקבצנים** בתיאטרון באר-שבע. **פלאוטוס, בייס לשחקנים** וחמאן בתיאטרון לילדים ולנוער, וכן בהפקות מסחריות שונות בניו-יורק: **גבירתי הטאה ואירמה לה דוס**.

שמואל שילה

שיחק בשנים הראשונות בתיאטרון באר-שבע בהצגות: **סרטיף, השיבה, עלי כנור, מדובר בורדים ועוד**. השתתף בסרטים: **נועה בת 17, חמסין ולאחרונה לא שם זין, ילדי שטלן והחולמים**. מגלם בטלוויזיה החינוכית את שמול מר' **סומסום** ומנהל את תיאטרון הנגב, תיאטרון למשרבות חברתית.

נחום שליט

מופיע על הבמה מאז 1962 ברוב התיאטרונים הציבוריים והמסחריים בארץ. שיחק בתיאטרון באר-שבע משנת 1982 בהצגות: **אמר, אל נקמות, יונו והטווס, המלך הצבי, תומיס בלילה, אליל ההמונים, השטן במוסקבה, ברכה, הקומיקאים, כותרת ראשית, צריך פיאט בחיים, שאלה של גיאוגרפיה ולאחרונה באילוף הסוררת**.

מחזאי

ריצ'רד גלסון

נולד בשיקגו ב-1950. בתקופה קצרה ביסס מעמדו כאחד המחזאים האמריקאיים הצעירים והחדשנים. בין המחזות שכתב: The Killing of Yablonsky (1975), Jungle Coup and The Vienna Notes (1978), Bal (1979) Rip van Winkle (1981), The return of Pinocchio and American comedy (1983), Between East and West (1984). מחזותיו זכו להפקות גדולות ברחבי ארצות הברית. כמו כן, תרגם ועיבד מחזות כמו: **דון ז'ואן** מאת מולייר, **החתונה וגיוגל הכרז** מאת ברקט, **המתאבד** מאת ארדמן, **גישואי פיגרו** מאת הנקל, **שלוש אחיות** מאת צ'יכוב ועוד. נלסון קיבל שני פרסי אוף, מלגת גונגהיים, מלגת רוקפלר לכתיבת מחזות ופרסים רבים נוספים.

תרגום

שמעון לי

די"ר שמעון לי ליד ירושלים ובוגר האוניברסיטה העברית. התמחה בתיאטרון מודרני וביצירותיו של סטואל בקט וכן בדרמה עברית ובדרמה גרמנית מודרנית. היה מנהלו האמנותי של פסטיבל עכו ולימד באוניברסיטת מקגיל במונטריאול ובאוניברסיטת ת"א. מביים תסכיתים ומחזות ומשמש כמבקר תיאטרון בקול-ישראל. פרסם מאמרים רבים בכתבי עט מקצועיים ובעתונות. תרגם כ-100 מחזות ביניהם ולאחרונה: **לאונס ולנה** מאת ביכר, **אביב מתעורר** מאת וודקינד ויצירות מאת אנצוסברגר, קרץ, הנדקה, פינטר, בקט, טוריני ועוד.

בימוי

גדי רוג

ליד תל-אביב, בן 28. שחקן תיאטרון באר-שבע בשנים 79-78. שיחק בסרט **אלף נשיקות קטנות** 1980, ביים את **אחרון המועלים** מאת יהושע סובול בשיתוף עם נולה צילטון בבית לויסין 1981, ביים את **בניס למוקיונים** בתיאטרון באר-שבע בשיתוף עם החאן 1982, תרגם מחזות מאת דז'רז' סטפן פוליאקוב, כריסטופר המפטון ואתול פוטארד בשנים 83-1982. ביים את **הרפתקאה בקרקס** בתיאטרון לילדים ולנוער 1984, **יורדים העירה** בתיאטרון הספריה 1985, **חזות החיות** בתיאטרון הקאמרי 1986, וכן את **הצילו, ליקוי מאורות, הרביעיה, ההבטחה, משיח, האשה מן הים ומראה מעל הגשר** בבית הספר למשחק בית-צבי שם הוא משמש מורה מאז 1983. לאחרונה ביים בתיאטרון באר-שבע את **רק בימי ראשון ואחזבת החייל**.

תפאורה

אלי סיני

מנחה לעיצוב במה באוניברסיטת תל-אביב ובסמינר הקיבוצים. בין עבודותיו לאחרונה: **אנטיגונה**, **גיוני שב משדה הקרב**, **כותרת ראשית**, **יסודות עיניים**, **טירונות**, **הפרדס**, **ביבוי**, **מירה-לה אפרת**, **חבלי משיח**. מוזתו של סוכן בתיאטרון באר-שבע.

תלבושות

ענת מסנר

לידת חיפה. למדה עיצוב תפאורה ותלבושות בסנטרל סקול אוף ארט, לונדון.
 עם סיום לימודיה ב-1978 החלה לעצב תפאורות בתיאטרון באר-שבע להצגות: **רצח האחות ג'ורג'**, **מדובר בורדים**, **שחטתי את דודתי** ועוד. מאז עיצבה בעיקר לתיאטרון לילדים ולנוער, להבימה, לסלווייה הלימודית ולסרטים. בין עבודותיה האחרונות: **תלבושות לשקיעה**, **הדרך לברודוויי וכן ריקי** בהבימה. תפאורות: **ליקור ראשון ושניים על גג** בתיאטרון לילדים ולנוער. תפאורה לערב שירי תיאטרון בהבימה. תלבושות לסרטים **מלכת הכיתה** ו**בלוז לחופש הגדול**. תלבושות ל**לילה במאי** בחאן.
 לאחרונה עיצבה תלבושות להצגה **לכוזים ברשת** בתיאטרון באר-שבע.

מוסיקה

אלדרד לידור

נולד ב-1949, בוגר האקדמיה למוסיקה בירושלים במגמת תאוריה. כתב מוסיקה לעשרות תסכיתי רדיו במסגרת עבודתו בקול-ישראל. מספר תסכיתים ביניהם: **ביקור מלכת שבא**, **פיתוי של פולקסטס** וכו' בפרסים בתחרויות בינלאומיות. כתב מוסיקה להצגות: **היגת פיל**, **הפיצוץ ברח' אהלן**, **הילד מאחורי העיניים**, **כולם ביחד** ועוד.
 כתב וניהל מוסיקלית את ערב היחיד של אלי גורנשטיין **מעם אהבה גדולה**.
 ערך מוסיקה לעשרות הצגות בנייתן: **היום בו נקבר מרטין בובר**, **ליקוי מאונות וגיני שב משדה הקרב**.
 לאחרונה כתב מוסיקה בתיאטרון באר-שבע להצגות **רק בימי ראשון ואחזת החייל**.

תאורה

אריאל אריאב

יליד הארץ, 1959. למד תאורה באוניברסיטת תל-אביב. עיצב תאורה למופע היחיד של חנה לסלאו **בחיוך ישר**. עיצב תאורה להצגות בסמינר הקיבוצים, בבית-צבי ובאוניברסיטת תל-אביב.
 עיצב תאורה לבת-שבע 2.
 השתתף בשלושת הפסטיבלים האחרונים בעכו, כאשר ב-1987 עיצב את התאורה להצגה **אלמנות** שזכתה במקום הראשון. בתיאטרון באר-שבע עיצב תאורה להצגה **לכוזים ברשת**.

מקומות

קנבה - חלק מאיי חודו. הושפע ממדיניות ארחה עד שנות ה-50. מ-1959, בחשפת המנהיג פדל קאסטרו עברה מהפך פוליטי לזד שמאל.

קיימברידג', **אקספורד** - אוניברסיטאות עיקריות באנגליה.

קנדי - נמל התעופה הגדול בניו-יורק.

היתרו - נמל התעופה הגדול בלונדון.

ושינגטון D.C. - עיר הבירה של ארחה. נמצאת במזרח ארחה. בה ממוקמים משרדי הממשלה ובית המחוקקים.

אן ארבור - עיירת סטודנטים קטנה במדינת משיגין, ארחה.

סנט לאמים - עיר קטנה על גדות המיססיסיפי, ארחה.

שיקגו - עיר הבירה של מדינת אילינוי, ארחה.

דנוור - עיר הבירה של מדינת קולורדו, ארחה.

סן פרנסיסקו - עיר במדינת קליפורניה, ארחה.

גריניץ' וויכג' - שכונת עוני בארחה אשר היתה מקור התסיסה למחומות הכושים. בה צמחו גרעין התנועה לזכויות האזרח הכושי ותנועות המחאה בשנות ה-60.

שמונהלים - עיר הבירה של שבדיה.

אישים

לידון גיטמן - 1908-1973. נשאה ה-36 של ארה"ב בין השנים 1963-69. מעורבות במלחמת וייטנאם גרמה לפילוג בעם ולמהומות אשר גרמו לבסוף לסילוקו מהחיים הפוליטיים.

דאן בול סאדמר - סופר מחזאי ופילוסוף צרפתי. קיבל פרס נובל לספרות 64. פוליטיקאי שמאלני אשר נלחם למען זכויות האדם בעולם כולו. התעורר בסוף ימיו.

ג'יימס גיבס - 1882-1941. סופר אירי. הביא לעולם כתיבה ספרותית חדשה בספרו "פוליסטי" - המדע הבדיוני. סבל ממחלות עיניים קשות ועבר ניתוחי עיניים רבים.

ג'ורג' לאיס בורחס - 1899-1986. משורר, כותב מאמרים וסיפורים קצרים, ארגנטינאי אחד המשוררים החדשנים בדורו, פרסם מאגשרים פוליטיים רבים. סבל מבעיות בריאותיות ועיוורון.

אלבר קאמי - 1913-1996. סופר ומחזאי צרפתי. קיבל פרס נובל לספרות ב-1957. פרסם מאמרים וערך עיתון ספרותי מחאתי נגד דיכוי וגזענות.

בן זילמן - 1608-1674. אחד מגדולי המשוררים באנגליה בתקופתו. הוכר כחיסטרון, מתנדב וכותב מיושרים. איבד את ראייתו.

גרסיה לריקה - 1898-1936. משורר ומחזאי ספרדי. הצטרף לתנועת מחאה ופרסם שירים רבים עיי הקראתם בפני הציבור ברחובות מדריד. נרצח עיי לאומנים במלחמת האזרחים בספרד.

עודא באנד - 1885-1972. משורר אמריקאי אשר הוכר כמהפכן בתחום השירה. עסק בתרגום מהעת הישנה. תמך במוסוליני, הפך אנטישמי, נאסר ואף נשלח למוסד לחולי רוח. תרגם את ה-Seafarer.

אדונד סנסור - 1552-1592. משורר אנגלי, המפורסם בשיריו The Faerie Queen - מאמה ארוכה המתארת את תקופת אליזבת.

אלן גינזברג - 1926. משורר אמריקאי מפורסם. הפך לדמות מרכזית ומובילה בתנועות המחאה בשנות ה-60. פרסם את שיריו ודעתיו תוך כדי טיול בעולם.

פרנסיסקו פרנקו - 1890-1975, גנרל ומנהיג הכוחות הלאומיים במלחמת האזרחים בספרד. שלט ברפובליקה הדמוקרטית עד יום מותו.

מושגים

אשכנז שיקו - שיקו. 1967. התקיים לאחר הסלמה ואלימות בין השלטונות לבין הכושים אשר בעקבותיה נאסרו 8 ממנהיגי מצעדי המחאה. המנהיג הכושי היחיד לא זכה להגנה משפטית וכאשר ניסה להגן על עצמו אסר השופט את דיו וחסס את פיו. כל האשמים נשפטו למאסר. עויד קונסטלר אשר לא הסכים לאופן ניהול המשפט, נשפט גם הוא למאסר. המשפט כוסה עיי המדיה. המשפטים השתמשו באמצעים תיאטרליים כגון דריכה על גלימות שופטים ועוד.

הבניג - התרחשות, צורת ביטוי אמנותית ותיאטרלית. הגניג פוליטי מאחד את האמנות והחיים עצמם בדיאלוג אנושי חי.

אנתולוגיה - מבחר שירים וסיפורים מנקודת ראות מסויימת לפי קנה מידה מוסכם המקובל על הביקורת.

ביקרטי - סוג של רומנים העוסק בהרפתקאותיו של נובל ערמומי (פיקרו בספרדית) ושואמן, אשר אינו כוחל באמצעים להגשים את שאיפתו לעליה במעמד החברתי. סוג זה הפך לסאטירה חברתית על נכלות וצורת התעשרות קלה.

ברקה - מקור המילה בלטינית - בחנינת עצמו. כשלעצמו.

CITY LIGHTS BOOKS - מוציא לאור אמריקאי של סופרים ומשוררים. ממוקם בסן פרנסיסקו.

SPEAKER'S CORNER - פינת הנואמים בהייד פארק, לונדון.

מונחה - משפחה אשר שלטה בניקרגואה 45 שנה.

דברם דאונברד - 1925, צייר. אחד ממיסדי תנועת ה-POP ART בארה"ב. ערך תערוכות מפ בעקבות מהומות ורציחת כושים.

ג'ין קייג - מלחין אמריקאי. יצר בתקופת שנות ה-40 והשפיע על ההמונים למערבות פוליטית כמו גם על אומנים רבים, ביניהם רוברט ראושברג.

קנסמלר - עויד אשר הגן על האשמים במשפט שיקו. נשפט ל-4 שנות מאסר בעבור מאותויו נגד השופט ונגד דרך ניהול המשפט.

התיאטרון העירוני באר-שבע

הנהלה ציבורית

אליהו שפירא – יו"ר ההנהלה,
ציפי פינס
משה זילברמן
שרה ליסובסקי
צבי ברמן
שמואל שילה
מרגלית סטנדר

מנהלת התיאטרון

ציפי פינס

מנהל אדמיניסטרטיבי

יהודה עיין

בגאי בית

מיכה לבינסון

מחזאי בית

הלל מיטלמנקט

צוות טכני

אלי יוספ/גיוני סולטן
מרק פבנור/קריספין יצחק
אלי עטיה/דוד נורו
מנהל במה ראשי – משה הראל
מנהל במה – אבי קובני

חשמלאים

יצחק דוד-זדה/מריו לרמן
משה בן-שושן/שמואל מירשוילי
דרור כץ

אחזקת בנין

אבי בר

מלבישות

סוזי כהן/אילנה כהן/ציונה לוי

נער שליח

שלומי מדינה

מינהלה

מזכירת התיאטרון – נעמי אלטר
מנהלת מכירות – גילה לג-פרנסקי
דורית חכם
יחסי ציבור – דליה רוזנפלד
מדור שכר – ענת זיו
קופאיות – מרי עמית/אילנה יוספי
כתבנית – אמירה אגם
מנהלת חשבונות – יהודית שמש
מנהל טכני וייצור – יואב מהרבני
מנהלי הצגות – אבי אלטר/שלמה לטרי
מפעל מוניים – בת שבע יונה

שחקני התיאטרון עונת 87/88

קונסטנטין אנטול
רוני בליץ
יעל ברנפלד
אהובה כץ
אלבי גבריאל
נתן דטנר
רוברט הניג
שמואל וולברג
מרק חסמן
עידית טפרסון
הוגו ירדן
שרון כהן
עמליה לזורובץ
מרגלית סטנדר
אריאל פרמן
גיל פרנק
לבנה פינקלשטיין
אלונה קמחי
רוזינה קמבוס
אבי קושניר
תנה ריבר
יגאל שדה
איילת שור
שמואל שילה
נחום שליט

שחקנים אורחים

יצחק חזקיה
ריטה יתן-פרוז-קליינשטיין
אודד שחר
תנה מרון
דינה דורון
גדעון שמר
משה בקר
אלישבע מיכאלי

התיאטרון העירוני באר-שבע
רח' זלמן שור, טל. הקופה 057-74848

התיאטרון מפעל בסיועם הכספי של:
עיריית באר-שבע
משרד החינוך והתרבות